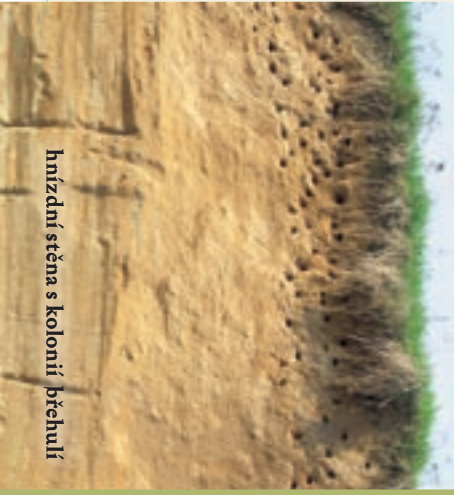

břehule říční

hnízdni stěna s kolonií břehulí

- vytvoření náhradního hnízdště navazením haldy skryvkového materiálu (po dvou či více letech může být tento materiál zčásti odtěžen a vzniklá stěna poslouží jako náhradní hnízdště)
- vytvoření náhradního hnízdště navazením haldy skryvkového materiálu (po dvou či více letech může být tento materiál zčásti odtěžen a vzniklá stěna poslouží jako náhradní hnízdště)

- těžba písku v zimě na hromadu, v sezóně těžba z hromady
- těžba v jiné části pískovny, kde se břehule neusadí
- víceotážová těžba
- těžba písku v zimě na hromadu, v sezóně těžba z hromady
- těžba v jiné části pískovny, kde se břehule neusadí

Břehule říční

Tito zákonom chránění vláštovkovití ptáci původně hnízdili ve stržených říčních březích, které ovšem po regulaci řek z krajiny téměř vymizely. Dnes si břehule vyhřabávají své hnízdni nory téměř výhradně ve stěnách pískoven. Nevadí jim přítom ani hluk z těžby, takže se s nimi často setkáváme i v těžebních prostorech. V takovém případě je důležité nasměrovat vlastní těžbu mimo hnízdni stěnu až do vyvedení mláďat. Poté je však nevyhodnější stěnu vytěžit, aby v ní nemohli přezimovat paraziti břehulí, kteří výrazně snižují úspěšnost hnízdění tohoto ptáku. Hlavním problémem hnízdění ve vytěžených pískovnách je tak paradoxně zajistit pravidelné obnovení kolmé stěny, před kterou nesmí růst jakékoli dřeviny.

Existují následující možnosti koexistencce těžby šterkopísku a hnízdění břehulí na jedné lokalitě:

Druhdy ochranářsky významnou skupinou stanovišť jsou v pískovnách různé typy mokřadů od velkých jezer a tůň, přes mokřadní louky až po rašeliniště. Vznikají na místech, kde se těží pod hladinou podzemní vody nebo v její těsné blízkosti. Zvláště ve druhém případě se jedná často o velmi cenné biotopy s vysokým množstvím vzácných a ohrožených druhů organismů.

Mokřady

blatnice skvrnitá

mochna bahenní

Vyjádření, stanoviška a rozhodnutí, která je třeba získat

Před zahájením nebo navýšením těžby:

- Souhlas se zásahem do krajinného rázu (§12 zákona č. 114/92 Sb.)
- Stanoviško k zásahu do významného krajinného prvku (VKP), pokud se na místě nachází (§ 4 odst. 2; § 3 odst. 1 písm. b) zákona č. 114/92 Sb.)
- Vyjádření dotčených orgánů státní správy – vodoprávní orgán k možnému ovlivnění podzemních a povrchových vod, orgán ochrany přírody a krajiny, orgán ochrany ovzdušší atd.
- Výjimka z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin, pokud se na místě vyskytnou (§56 zákona č. 114/92 Sb.)
- Souhlas k odstěžení půdy ze zemědělského půdního fondu – ZPF (§9 zákona č. 334/92 Sb.)

Po ukončení těžby:

- Při dočasném zastavení provozu je třeba získat povolení zajištění důlního díla a lomu – podkladem je plán zajištění (jeho obsahové náležitosti stanoví Příloha 6 vyhlášky ČBÚ č. 104/1988 Sb.)
- Při trvalém zastavení provozu je třeba získat povolení likvidace důlního díla a lomu – podkladem je plán likvidace (jeho obsahové náležitosti stanoví Příloha 6 vyhlášky ČBÚ č. 104/1988 Sb.)

Důležité obsahové náležitosti plánu zajištění či likvidace:

- Způsob sanace a rekultivace pozemků po dobývání, způsob zajištění požadavků vyplývajících z rozhodnutí orgánů a dohod s orgány a organizacemi, jimž přísluší ochrana objektů a zájmů podle zvláštních předpisů, a doklady o vyřešení střetů zájmů.
- Alternativní využití důlních děl, lomů, zařízení a staveb pro jiné účely a způsob využití pozemků po provedení sanací a rekultivaci.

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

je jihočeské občanské sdružení, které se zabývá ochranou životního prostředí. Od svého vzniku v roce 1991 se podílí na péči o NPR Brouskův mlýn. Účastní se správních řízení a opomuje projektem, které by mohly poškodit jihočeskou přírodu. Věnuje se ochraně cenných pískoven a jiných lokalit. Prosazuje trvale udržitelnou energetiku s důrazem na obnovitelné zdroje. Je členem Síť ekologických poraden ČR (STEP) a Krajské sítě environmentálních center v jižních Čechách (KRASEC). Více informací získáte na www.calla.cz nebo na telefonu +420 387 310 166. Číslo účtu u GE Money Bank pro případnou finanční podporu našich aktivit je 3202800-544/0600.

© Sdružení Calla, České Budějovice 2006

Autoři textu: Klára Řehounková, Jirí Řehounek, Michal Bernard, Petr Heneberg • Autoři fotografií: Jirí Řehounek, Lubomír Hlásek • Příprava do tisku: Klára Řehounková • Grafická úprava a sazba: Lenka Pužmanová • Tisk: Tiskárna PROTIŠK, s. r. o., České Budějovice • Náklad: 5 000 ks • Vydání brožury financuje podpora Evropské unie – program Transition Facility a Telefónica O. Projekt byl finančně podpořen v grantovém řízení MŽP. Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP. EU není zodpovědná za uvedené informace ani za jejich použití.

Těžba a rekultivace

Je třeba zdůraznit, že těžba šterkopísku nemůže být a priori hodnocena kladně nebo záporně. Vždy musíme porovnat výhody a rizika otevření nové pískovny nebo obnovení těžby. Každému takovému záměru by měl předcházet podrobný biologický průzkum. Ten by měl posoudit, zda záměr nepoškodí nebo úplně nezničí daleko cennější stanoviště, než těžbou vzniknou. Je známo mnoho případů, kdy těžba písku či šterkopísku zlikvidovala přírodně velmi cenná místa. Kromě toho je těžba zodpovědně posoudit další vlivy případné těžby na životní prostředí a život místních obyvatel.

Statistické údaje

Počet dobývacích prostorů: cca 300

Placha dotčená těžbou: cca 4 300 ha

z toho: cca 2 800 ha – ukončená rekultivace

cca 1 000 ha – probíhající rekultivace

Náklady na rekultivaci: 1 ha = 1,5–2 mil. Kč (v závislosti na typu rekultivace)

Údaje se týkají souhrnné vyřadních i nevyřadních ložisek šterkopísku v ČR.

Zdroj: Geofond, 2005

kou hodnotu. Jejich hlavní význam pro ochranu přírody spočívá v existenci tzv. oligotrofních stanovišť (míst s malým obsahem živin v půdě). Taková stanoviště totiž v dnešní krajině scházejí, protože přísun živin v souvislosti s činností člověka je značný.

Píščiny

Mezi nejdůležitější oligotrofní stanoviště, která najdeme v opuštěných pískovnách, patří píščiny. Přirozeně se u nás vyskytují například na písčných přesypch. V poslední době však na mnoha místech mizí kvůli zvýšenému přísunu živin a postupnému zarůstání konkurenčně zatlačujími druhy. V pískovnách jsou píščiny tzv. iniciálními stanovišti, tedy místy, na kterých se uchycuje první vegetace po ukončení těžby.

svízník polní

Pískovny jako náhradní stanoviště?

V naší intenzivně využívané krajině se právě opuštěné těžební prostory stávají vítanými útočišti řady rostlin a živočichů, často i vzácných a chráněných. Navíc mohou zvýšit heterogenitu krajiny a za určitých podmínek i její estetické

PÍSKOVNÝ V KRAJINĚ

V řadě oblastí ČR se pískovny staly fenoménem, který do značné míry určuje ráz krajiny nebo vytváří krajinu novou, často odlišnou od původní. Při velkoplošné těžbě šterkopísku jsou mnohdy dlouhodobě poškozeny ekologické funkce krajiny. Rekultivace těchto ploch je finančně náročná a často neodborně provedená. Přitom se nutně nemusí jednat o změnu k horšímu. Využití spontánních sukcesních procesů při obnově těžbou narušených ploch je ekonomicky výhodnou a ochranářsky atraktivní alternativou k velkoplošné technické rekultivaci.